

KALAMUSH AORTA SILLIQ MUSKULLARI ION KANALLARIGA PUSTIRNIK EKSTRAKTINI TA’SIRI

Ismailova Sh.N., Omonturdiyev S.Z., Inomjanov D.R., Abdullayev .A.A.,
Xushvaqova X.S., Gayibov U.G.

Biorganik kimyo instituti
Namangan davlat universiteti
O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Annotatsiya: Olingan tajriba natijalari asosida pustirnik ekstraktining relaksant ta’siri silliq muskul hujayralari sarkolemmasida joylashgan potensialga bog‘liq Ca^{2+} -kanallarini bloklanishi natijasida va ularni sitoplazmasiga Ca^{2+} ionlari kirishi susayishi bilan bog‘liq bo‘lishi mumkinligini tahmin qilish mumkin.

Kalit suzlari: proteinkinaza, fosfatazalar, signalizatsiya, signal, izometrik, aorta, verapamil, gidroxlorid, ekstrakt, silliq, hujayra

Abstract: On the basis of the obtained experimental results, it can be assumed that the relaxant effect of the extract of fennel is due to the blocking of the potential-dependent Ca^{2+} channels located in the sarcolemma of smooth muscle cells and the reduction of the entry of Ca^{2+} ions into their cytoplasm.

Keywords: protein kinase, phosphatases, signaling, signal, isometric, aorta, verapamil, hydrochloride, extract, smooth, cell.

Аннотация: На основании полученных экспериментальных результатов можно предположить, что релаксирующее действие экстракта фенхеля обусловлено блокированием потенциалзависимых Ca^{2+} -каналов, расположенных в сарколемме гладкомышечных клеток, и уменьшением поступления ионов Ca^{2+} в их цитоплазму.

Ключевые слова: протеинкиназа, фосфатазы, передача сигналов, сигнал, изометрический, аорта, верапамил, гидрохлорид, экстракт, гладкая, клетка.

Мембрана потенциални ва силлиқ мускулларнинг қўзғалувчанлигини ва хужайра ичидаги ионлар концентрасиясининг назорати, ион каналларининг фаоллигига боғлиқ жараёндр, бунда потенциалга боғлиқ Ca^{+} (VGCC) каналлари, рецепторларга боғлиқ (TRP) каналлари ва Ca^{2+} ионлари ёрдамида фаоллашувчи K^{+} (BK) каналлари асосий регуляторлар ҳисобланади. Қон томир силлиқ мускулларининг қўзғалувчанлиги ва қисқариши, турли сигнал системалари билан тартибга солинади. Шу жумладан протеинкиназа ва фосфатазалар сигнал системалар ҳисобланади. Ушбу сигнал системалари ишлаши мавжуд бўлган сигнализация молекулалари таъсири орқали таъминланади, бунда сигнал ситемаси ҳосил бўлиши учун макромолекуляр комплексларнинг ҳосил бўлиши муҳим рол ўйнайди.

Tadqiqotning maqsadi. Mahalliy o‘simliklardan ajratib olingan pustirnik ekstraktini kalamush aorta qon–tomiri faolligiga ta’sir mexanizmini o‘rganishdan iborat.

Tadqiqot usullari va materiallari. Tajribalar izometrik sharoitda, oq kalamushlar (200–250 gr.) aorta qon-tomir preparatida olib borildi. Tajribalarda verapamil gidroxlorid, NaCl – 120,4; KSI – 5; $NaHCO_3$ – 15,5; NaH_2PO_4 – 1,2; $MgCl_2$ – 1,2; $SaSI_2$ – 2,5; $S_6N_{12}O_6$ – 11,5 ($rN=7,4$). reaktivlaridan foydalanildi. Aorta halqalari Radnoti (Isometric-Transducer, SSHA) datchikiga platinali simdan yasalgan ilgaklar yordamida ulandi

Olingan natijalar va ularning tahlili.

Ma’lumki, KSI (50 mM) ta’sirida chaqirilgan aorta preparatining qisqarish faolligi [K⁺]out konsentratsiyasi ortishi sharoitida membrana potentsiali qiymati o’zgarishi va o’z navbatida, membrana depolyarizatsiyasi amalga oshishi va potentsialga bog’liq Sa²⁺L-kanali faollashishi, sitoplazmada [Sa²⁺]in konsentratsiyasi ortishi hisobiga qisqarish kuchi ortishi bilan bog’liq hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, pustirnik ekstraktini KCl (50 mM) bilan chaqirilgan kalamush aortasi preparatining qisqarishiga ta’siri o’rganildi. Bunda ushbu ekstrakt konsentratsiyaga bog’liq holatda (10 – 100 mkg/ml) kuchli relaksant ta’sirga ega ekanligi aniqlandi. Jumladan, pustirngik ekstrakti 10 mkg/ml konsentratsiyada aorta preparati qisqarish faolligini nazoratga nisbatan 10±4,2%ga susaytirishi aniqlandi, shuningdek 100 mkg/ml konsentratsiyada bu qiymat 71,8±3,3%ni tashkil qilishi qayd qilindi.

Xulosa. Olingan tajriba natijalari asosida pustirnik ekstraktining relaksant ta’siri silliq muskul hujayralari sarkolemmasida joylashgan potentsialga bog’liq Sa²⁺-kanallarini bloklanishi natijasida va ularni sitoplazmasiga Sa²⁺ ionlari kirishi susayishi bilan bog’liq bo’lishi mumkinligini tahmin qilish mumkin.

Adabiyotlar

1. Guillaume Gilbert, Kateryna Demydenko, Eef Dries, Rosa Doñate Puertas, Xin Jin, Karin Sipido, and H. Llewelyn Roderick. Calcium Signaling in Cardiomyocyte Function // Cold Spring Harb Perspect Biol. 2020 Mar; 12(3): a035428.
2. Min Luo and Mark E. Anderson. Ca²⁺ Cycling in Heart Failure // Circ Res. 2013 Aug 30; 113(6): 690–708.
3. Inoyat Z. Zhumaev, Sadriddin N. Boboev, Pulat B. Usmanov, Shakhnoza B. Qurbonova, Shavkat Yu. Rustamov, Adilbay T. Esimbetov, Gulnaz S. Begdullaeva, Abdusalim A. Zaripov and Shahobiddin M. Adizov. Mechanism of Positive Inotropic Effect of Vincanine on Cardiac Muscle Contraction Activity // Biomedical & Pharmacology Journal, December 2022. Vol. 15(4), p. 2309-2316